

Po 5 latach rządów hitlerowców

Ustawy przeciwżydowskie w Niemczech

Dzieci żydów stracą obywatelstwo

Berlin, w czerwcu 1938. Myliłby się bardzo każdy, kto by sądził, że tutaj w przeszłości 5 lat od objęcia władzy przez Hitlera, została już ostatecznie załatwiona i uregulowana kwestia żydowska w Niemczech, i że jednym z pierwszych hitlerowskich zarządzeń było pewne unormowanie sytuacji żydów w Rzeszy. Najlepszym dowodem, że tak nie jest, może być fakt, że dopiero teraz w czerwcu ukazała się pierwsza ustawa określająca dokładnie, jakie przedsiębiorstwo uważane ma być za żydowskie, a jakie ma prawo nazywać się „aryjskim”. A zasadnicza ustawa określająca kto jest żydem, datuje się również z późnego okresu, bo z listopada 1935 roku. Prawie trzy lata potrzebne więc były hitlerowcom, by znaleźć dokładne prawne określenie dla tępionych przez siebie żydów.

LEPSZE ZŁE PRAWO NIŻ ŻADNE

Nie znaczy to jednak bynajmniej, by do tego czasu pozostały żydowi czy ich warstwowi pracy jakiekolwiek prawa i możliwości. Przeciwnie okres ten spowodował niemal zupełne wyrugowanie żydów z życia politycznego z niemieckiego społeczeństwa, przejęcie niemal wszystkich ważniejszych przedsiębiorstw i zniszczenie finansowe tej najbogatszej warstwy, jaką przed 1933 rokiem stanowili żydzi niemieccy. A największe „zdołbyce” niemieckie datują się właśnie z pierwszego okresu, kiedy brakło dokładnych ustaw i przepisów, kiedy można było z całkowitą swobodą prowadzić niczym nie skrupowaną działalność antyżydowską, realizującą podstawową zasadę hitlerowską: „Jude ist unseres Unglück” (Żyd jest naszym nieszczęściem). I dlatego najgorsze i najbardziej ograniczające ustawy były dla żydów w Niemczech, czymś znacznie lepszym od ich braku, kiedy niemal każdy mógł z nimi postępować według swej woli i kiedy nikt nie miał ich obrony. A najgorsze już chyba dla żydów były pierwsze dni w Austrii po Anschlussie, kiedy to miejscowi „szturmowcy” starali się w krótkim czasie „odrobić” zaległości 5 lat, dzielące Wiedeń w tej dziedzinie od Berlina.

DZIECI ŻYDÓW STRACĄ OBYWATELSTWO

Obecnie więc po 5-letniej działalności przysępuje się powoli w Niemczech do uregulowania prawnej sytuacji żydów i określenia dokładnego ich praw, — a raczej licznych dziedzin, w których prawa im nie przysługują. I tak niedawno ogłoszono ustawę o obywatelstwie niemieckim, — z której wynika, że obywatelstwo to, (naturalnie bez podstawowych praw obywatelskich i przede wszystkim politycznych) przysługiwać będzie wszystkim dotychczasowym obywatelom z lat dawnych. Jednakowoż już dzieci ich nie będą mogli pretendować do uzyskania obywatelstwa niemieckiego, — będą musiały albo gdzieś indziej szukać „ojczyzny”, albo też pozostać bezpaństwowcami. W ten sposób zmierza się do tego, by w ciągu kilkunastu lat nie było ani jednego żyda czy mieszance, posiadającego obywatelstwo Rzeszy. Również wykluczone jest prawnie uzyskanie obywatelstwa niemieckiego przez małżeństwo, pomijając już, że ustawa o czystości rasy zabrania żenić się żydowi z aryjką lub na odwrót.

PRZEDSIĘBIORSTWO ŻYDOWSKIE

Ostatnia ustawa z 14 czerwca 1938 r. wprowadza w niemieckie stosunki prawne i gospodar-

cze dokładne określenie pojęcia „przedsiębiorstwo żydowskie”. A ma to ogromne praktyczne znaczenie, żydowskie przedsiębiorstwo nie może bowiem liczyć na żadne względy czy poparcie administracji, — co jest tak ważne w państwach totalnych, — szkodliwe jest i zmuszane do specjalnych świadczeń. I nie wolno z nim utrzymywać stosunków wszystkim Niemcom zależnym od partii i od administracji. Jeżeli więc przedsiębiorstwo takie nie potrafi „wyżyć” z stosunków gospodarczych z swymi współziomkami, — skazane jest na powolną likwidację i „przejęcie” swych kapitałów zakładowych czy rezerwowych.

Przy skomplikowanym nowoczesnym ustroju gospodarczym, stwierdzenie, które przedsiębiorstwo jest żydowskie, — nie zawsze jest łatwe i możliwe. Sprawa jest prosta, gdy jest to spółka jawna czy też towarzystwo zapisane. Gdy jest to jednak towarzystwo akcyjne niemożliwe jest nieraz dociec, kto jest właścicielem, tym bardziej, jeżeli istnieje większe ilości akcji w wolnym obrocie na giełdzie. Nowa ustawa z 14 czerwca stwarza tutaj więc pewne domniemania. I tak za przedsiębiorstwo żydowskie uważane jest każde, posiadające przynajmniej jedną osobę pochodzenia żydowskiego w personalu biurowym. Spółki akcyjne uważane są za żydowskie, jeżeli w władzach ich (zarząd i Rada Nadzorcza) zasiada choć jeden żyd, lub mieszaniec, wzgl. jeżeli kapitał ich jest co najmniej w jednej czwartej w rękach żydowskich, gdy własności tego kapitału nie można stwierdzić, domniemywa się, że jest on żydowski, jeżeli w dniu 1 stycznia 1938 jakiś żyd uczestniczył w władzach towarzystwa. Poza tym ustawa zawiera ogólną klauzulę, że żydowskie jest także i przedsiębiorstwo, jeżeli „znajduje się pod przemożnym wpływem żydowskim”. Ostateczną rezerwę stanowi prawo zacepienia „aryjskości” danego przedsiębiorstwa przez partyjne „gauleitera”. O charakterze jego rozstrzygały wówczas specjalne sądy.

ŻÓŁTA ŁATA DLA PRZEDSIĘBIORSTW

Wszystkie żydowskie przedsiębiorstwa wciągnięte zostaną na specjalną listę i będą musiały w przyszłości posiadać specjalne oznaczenie, odróżniające je od aryjskich. W roku 1933 lista takich żydowskich przedsiębiorstw w Niemczech byłaby bardzo długa, dłuższa może od aryjskich. Dzisiaj jednak po 5 latach stosunek ten zmienił się ogromnie — choć naturalnie nie można w żadnym wypadku twierdzić, by tych żydowskich przedsiębiorstw w Niemczech było już niewiele. Nie one jednak gospodarczo już nie znaczą. A w Polsce niestety, dzisiaj lista taka objęta by zapewne 75 proc. większych przedsiębiorstw „polskich”, — a może i więcej jeszcze. Ale przykład niemiecki wskazuje, że już w kilku latach można przewagę tą obniżyć do minimalnego odstępu. Trzeba jedynie prowadzić wyraźną i bezwzględnie politykę antyżydowską, — od rządu poczynając.

WYKAZ MAJĄTKÓW ŻYDOWSKICH

Warto tu wspomnieć jeszcze o jednym wydanym ostatnio w Niemczech zarządzeniu Goeringa. Do 15 lipca muszą wszyscy

POPIERAJ BEZROBOTNYCH NARODOWCÓW

KOEDUKACYJNE LICEUM HANDLOWE

dla dorosłych
J. BAKONOWEJ
ul. Królewska 16
przyjmuje zapisy na rok szkolny 1938/39
Lekcje odbywać się będą w godzinach popołudniowych

żydzi zgłosić w urzędach skarbowych dokładny wykaz majątkowy, nie wyłączając ruchomości i kosztowności. Surowe kary grożą za ukrywanie jakiegokolwiek rzecz. A cel tego zarządzenia pozostaje jak się zdaje w związku z „planem czteroletnim”. Na jego bowiem rzecz zostaną żydzi niemieccy zmuszeni do specjalnych

świadczeń, za co otrzymać mają specjalnie dla nich wydane „bonny”. Z powodu tego zarządzenia istnieje więc w żydowskich kołach wielkie zaniepokojenie i trwoga. Tym bardziej, że procedura taka zdarza się w Niemczech hitlerowskich nie po raz pierwszy.

St. Kamiński

Coraz mniej

JEROZOLIMA, 24. 6. W kwietniu przybyło do Palestyny 115 imigrantów, w tej liczbie zaledwie 57 żydów. Jest to najniższa cyfra imigracji żydowskiej w ostatnich pięciu latach. Dotychczas najniższą cyfrę imigracji wykazał grudzień 1937 r. kiedy do Palestyny przybyło 379 imigrantów żydowskich.

W ŻYRARDOWIE

zaprenumerować „ABC” można u p. Henryka Kurche al. Wilcza 2 m. 54

Kompromis w Japonii

między wielką finansjerą a radykalnymi oficerami

Reformy społeczne odłożono do lamusa

Tokio, czerwiec 1938.

Ostatnia zmiana rządu była poważnym zdarzeniem politycznym. Wydawałoby się, że w okresie toczącej się wojny, do rządu dojdą najbardziej radykalne elementy wojskowe. Tymczasem mamy ten paradoks, że obecny rząd reprezentuje wielkie żywioły finansowe, aczkolwiek stojące na stanowisku imperialistycznym, ale do niedawna całkowicie zwalczające radykalną grupę wojskową z gen. Araki na czele. W dodatku do gabinetu tego wchodzi ale nie z głosem decydującym właśnie przedstawiciele tej grupy.

Żeby zrozumieć dzisiejszą sytuację polityczną trzeba zanalizować prądy polityczne nurtujące armię japońską. Armia bowiem japońska odgrywa bardzo dużą rolę polityczną w Japonii.

W armii japońskiej należy wyróżnić trzy prądy. Jeden — konserwatywny, zbliżony do dworu i niektórych wielkich domów finansowych, składa się on z szeregu generałów, odgrywających dużą rolę w armii. Program jego streszcza się do utrzymania dzisiejszego ustroju

społeczno-gospodarczego i pokojowej ekspansji na zewnątrz.

Drugi prąd można nazwać p-niekład centrum politycznym. Są to młodzi generałowie, m. in. gen. Sugi-Yama minister wojny w ubiegłym gabinecie, i gen. Umezumi jego zastępca. Program tej grupy — to zbrojenia za wszelką cenę, oportunizm na wewnątrz i imperializm zbrojny na zewnątrz.

Trzecia grupa — to grupa radykalna, skupiająca większość średnich i młodszych oficerów. Na czele jej stoją gen. Araki i gen. Mazaki. Program tej grupy, to radykalne reformy społeczne na wewnątrz i imperializm zbrojny na zewnątrz.

Ostatnie miesiące przyniosły zwycięstwo imperializmu zbrojnego nad imperializmem pokojowym. Rozwój bowiem wypadków w Chinach przekreślił całkowicie możliwość, jakiegokolwiek ekspansji pokojowej. Pozostaje tylko ekspansja zbrojna, która obecnie jest realizowana.

Ostatni gabinet stanowi pewną próbę kompromisu. Wielcy finansjerzy z domami finansowymi Mitsui i Miteubini na czele, któ-

re do niedawna byli zwolennikami imperializmu pokojowego, musiały ustąpić na skutek zmiany stosunków faktycznych. Wzmianka za to jednak zdążyła przeprowadzić całkowite odsunięcie na plan dalszy wszelkich reform społecznych.

Powstał w ten sposób gabinet kompromisowy, w którym jednak pierwsze skrzypce odgrywają ludzie uzależnieni od domów finansowych, a więc ministrem spraw zagranicznych jest gen. Ugaki, zbliżony do finansjery, a ministrem skarbu jest Sakaki Ikada, jeden z kierowników domu finan-

sowego Mitsui. Z radykalnych kół wojskowych weszli: gen. Ita Gaki, minister wojny i gen. Araki, minister oświaty. Wstąpienie ich do gabinetu zostało jednak już skutecznie za cenę zrezygnowania z reform społecznych.

Niewiadomo, jak się wypadki potoczą dalej. W każdym razie dziś radykalne koła wojskowe zapewniwszy sobie pomoc wielkiej finansjery na prowadzenie ekspansji zbrojnej w Chinach, musiały zrezygnować z przeprowadzenia radykalnych reform społecznych.

O. H.

Prezent imieninowy

powodem skandalu

W tych dniach zdarzył się w Buenos Aires skandal towarzyski, którego podłożem było dość wezłe. Od dłuższego czasu spór toczyli o soba dwaj sąsiadzi, ludzie niezmiernie zamożni, a mianowicie jeden z powerfulnych bankierów p. D. i najlepszy miejscowy adwokat cywilista p. S.

Ci dwaj, starsi już dziś ludzie, wychowywali się od dziecka razem i czyniono nawet zakłady, że już nigdy chyba ze sobą się nie poróżnią. Atoli kilka lat temu, po dyskusji na jakiś poważny temat naukowy pokłócili się ze sobą i na każdym kroku akcentowali, że nie chcą mieć ze sobą nic do czynienia. Mimo tych zarzekań się — zawsze jednak doskonale pamiętali o sobie i nie omijali żadnej sposobności, która dawała im możliwość wzajemnego ośmieszania się.

Spór ten ze względu na swą zaciekłość i humorystyczne momenty był śledzony przez liczną rzeszę obserwatorów. Jak co roku, tak i tego roku bankier D. obchodził urodziny swoje imieniny. Podczas uczyły imieninowej kamerdyner zameldował bankierowi, że posłaniec mecenasa S. przyniósł mu od niego podarunek imieninowy. Bankier początkowo ośmiesział się z podarunku, ale zamilzał podarunku nie przyjąć, ale zwyciężyła w nim ciekawość. Po rozpakowaniu, bankier przyjemnie się zdziwił, prakował się bowiem, że mecenas sprawił mu — bogato zdobiony, złoty zegar na biurko, z pięknie wyrytym jego monogramem.

Nie myśląc wiele przeprosił gościa i udał się do willi wleśbionego antagonisty, by mu podziękować za podarunek i zakończyć długotrwałe „boje”. Mecenasa był niezmiernie zdziwiony przybyciem bankiera i ironicznie uśmiechając wykrzywił mu usta. Uśmiechnięty bankier począł apelo-

wać, by już wraz wreszcie zawrzeć „pakt niagresji”. Wówczas i mecenas się rozczulił i przyjął zgodę, chociaż twierdził, że nie utrzyma się ona właśnie po dniu imienin. Zapytany dlaczego, z żalem zwiesił głowę i nie udzielił żadnych wyjaśnień.

Bankier powrócił do domu i oświadczył zebranym gościom, że zgoda z mecenasem przywrócona została na zawsze. Momentalnie dowiedzieli się o tym pisma, z których kilka uważało za stosowne wydać w tej „ważnej” sprawie nadzwyczajne wydania. Atoli w pół godziny później odezwał się dar imieninowy, mianowicie ukryta wewnątrz pozytywka zaczęła grać popularny marsz pogrzebowy. Bankier wpadł w pasję. Pobiegł do willi adwokata, a ponieważ go nie zastał, pojechał autem do kawiarni, w której miał zwyczaj przebywać. Czcigodny mecenas. Tutaj nie zważając na nic, doskoczył do mecenasa i spoliczkował go. Spór rozpoczął się na nowo, tym razem jednak już w sądzie. Jedynym dowodem rzeczowym jest piękny zegar, dar imieninowy, który wygrywa tak rozkoszne melodie.

Najstarszy Brazylijczyk zmarł

RIO DE JANEIRO, 25. 6. W wieku 146 lat matuzalemowym zmarł w mieście sąsiadującym z Rio de Janeiro Nieheroy, będącym stolicą stanu, niejaki Vanda da Cruz, Pedro Mancel do Santos, urodzony w dniu 24 września 183 r. a więc w 125-ym roku życia. Zmarły pamiętał swe miasto rodzinne jeszcze jako drobna osada rybacką. Był to najstarszy brazylijczyk.

Tyfus i pryszczycy

Katastrofalna epidemia w Hiszpanii

PARYŻ, 24. 6. Prasa paryska donosi z Puigcerdy, miejscowości hiszpańskiej na pograniczu francuskim, iż wybuchła tam epidemia tyfusu i pryszczycy, na którą miało zachorować około tysiąc osób po spożyciu mięsa z bydląt, które przypędzono ostatnio do Puigcerdy z miejscowości Bielsa,

zajętej w ostatnich tygodniach przez wojska gen. Franco.

Władze departamentów pogranicznych — francuskich wysłały specjalną komisję dla zbadania sytuacji na miejscu i przygotowały zarządzenia, mające zapobiec przeniesieniu epidemii do Francji.

m/s BATORY na FIORDY NORWEGII
17 — 27 VII. Cena od 326 zł.

m/s KOŚCIUSZKO do KOPENHAGI
21 — 24 VII. Cena od 84 zł.

m/s PIŁSUDSKI do STOLIC SKANDYNAWII
1 — 8 VIII. Cena od 260 zł.

Sprzedaż biletów. Rezerwacja miejsc. Fachowe porady co do wyboru kabin

FRANCOPOL MAZOWIECKA 9
tel. 206-73, 258-20, 286-30

DLA WYGODY NASZYCH P. PRENUMERATORÓW podajemy poniżej przekaz rozrachunkowy, który prosimy wyciąć, wyraźnie wypisać imię, nazwisko, dokładny adres i sumę, oraz wpłacić w najbliższym urzędzie pocztowym.

Właściciel rozrachunku (nazwa wydawnictwa): „ABC — NOWINY CODZIENNE” ADMINISTRACJA		Nr. rozrachunku 2
Na zł. _____ gr. _____		
Wpłacający: (nazwisko) _____ (imię) _____ Pocztą: _____ miejscowość _____ ulica _____ numer domu _____ numer mieszkania _____		
Data wpłaty _____		

PRZEKAZ ROZRACHUNKOWY		Nr. rozrachunku 2
na zł. _____ gr. _____		
Właściciel rozrachunku (nazwa wydawnictwa) „ABC — NOWINY CODZIENNE” ADMINISTRACJA		
Pocztą WARSZAWA 1. Al. Jerozolimska Nr. 121		
Podpis przyjmującego	Ład wpłaty	Numer nadawczy
Stempel okręgowy		